

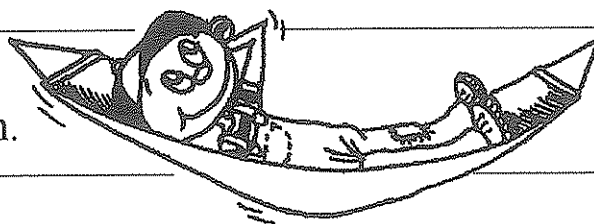
Hoofdstuk 1

Tekststructuur: woorden, zinnen en alinea's.

Les 1

Geen zin? Hier heb je een zin.

Om goed te kunnen begrijpen wat er in teksten staat is het belangrijk om zinnen te herkennen:

Een zin begint altijd met een hoofdletter en heeft open stukjes tussen de woorden.

Die open stukjes noemen we spaties.

Een zin heeft aan het eind meestal een punt.

Als je dat niet doet krijg je een hele rare zin.

Kijk maar eens goed naar wat hieronder staat:

1. nogvijfnachtjesslapendanbenikjarig

Hoe zou jij deze zin schrijven? Schrijf maar:

.....

.....

.....

2. Wat is er vergeten? Verbeter het maar:

- 1 Het circus komt in de stad
- 2 er staat al een hele grote tent.
- 3 Je mag nu nog nietindie tent komen.

3. Dit gaan we nog een keer oefenen.

Verbeter wat er is vergeten:

- 1 In hetcircus zitten nu heel veel mensen.
- 2 na een poosje komt een man het circus in.
- 3 Hij vertelt wat er gaat gebeuren
- 4 Er komen eenheleboeldieren in het circus.
- 5 die dieren doen allemaal hele knappe kunstjes.
- 6 Het is heel leuk om naar te kijken

Als je iets wilt weten, dan stel je een vraag.

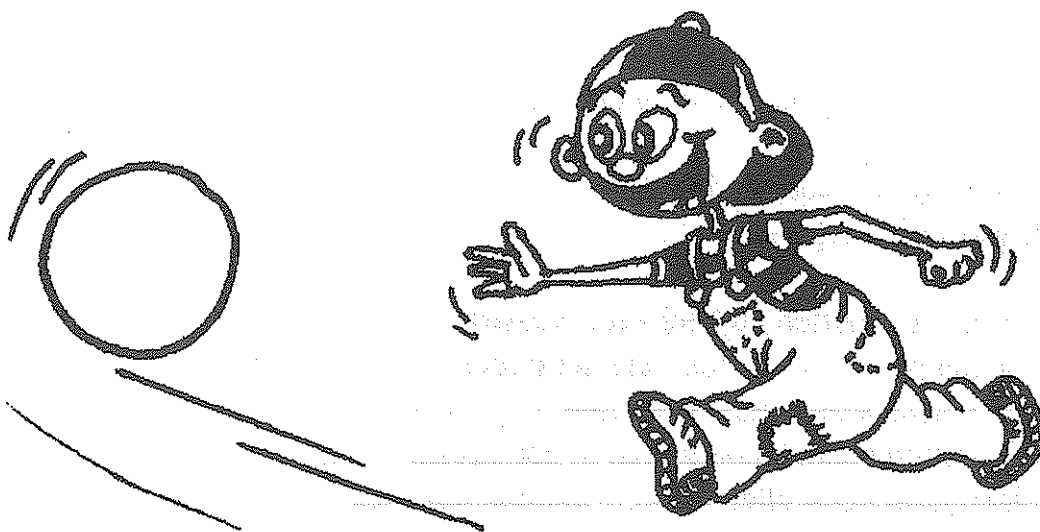
Er komt dan een vraagteken achter de zin.

4. Bij welke zin hoort een vraagteken en bij welke een punt?
Vul het in op de streep.

- 1 Hoe laat vertrekt de trein naar Leiden _____
 - 2 De trein naar Amsterdam vertrekt om vier uur _____
 - 3 Waar liggen mijn sokken _____
 - 4 Ik ga even naar de bakker _____
 - 5 Wanneer ga jij naar de bakker _____
 - 6 Vind je dat geen mooi boek _____
 - 7 Heb je suiker in je thee _____
 - 8 Wij gaan in de vakantie naar de zee _____
-

5. Dit gaan we nog een keertje oefenen. Weet je het nog?
Wanneer eindigt de zin met een punt en wanneer met een vraagteken?

- 1 Welke sport vind je leuk om naar te kijken _____
 - 2 Veel mensen kijken naar voetbal _____
 - 3 Vooral naar topclubs zoals PSV en Ajax _____
 - 4 Maar hoelang kunnen die clubs nog blijven spelen _____
 - 5 De rellen bij de wedstrijden blijven doorgaan _____
 - 6 Zullen er door die rellen niet steeds meer mensen thuisblijven _____
 - 7 Wat denk jij dat er tegen die rellen gedaan kan worden _____
-

*Soms staat er nog iets anders achter een zin dan een punt of een vraagteken.
Een zin kan ook eindigen met een uitroepteken!*

Bijvoorbeeld:

Hou nou eens op!

Als er een uitroepteken staat wordt er vaak iets geroepen of geschreeuwd.

6. Kijk maar eens naar het volgende tekstje:

- 1 Kees en Wilma zijn aan het stoeien.
- 2 Ze stoten bijna een tafeltje om.
- 3 Op dat tafeltje staat een dure vaas.
- 4 Moeder ziet dat en is bang dat de vaas valt.
- 5 Daarom roept moeder snel

Wat roept moeder?

Zet een rondje om het goede antwoord.

1. Pas op, straks valt die vaas.
2. Die vaas heb ik van oma gekregen.
3. Pas op, straks valt die vaas!

7. Maak de volgende oefening.

Achter welke zin komt een punt en waar een vraagteken?

En waar zet jij een uitroepteken?

Vul het in op de streep:

- 1 Papa maakt het ontbijt klaar_____
- 2 Maar Nina heeft geen zin in eten_____
- 3 Boven aan de trap schreeuwt ze:
- 4 "Ik hoef niks, alleen thee_____"
- 5 "Daar komt niks van in," zegt Vader_____
- 6 "Je moet goed eten, anders kun je niet nadenken op school_____"
- 7 "Nou, wat wil je op je brood_____"
- 8 "Oké, hagelslag." zegt Nina_____

8. Lees de volgende tekst eerst helemaal.

Alle zinnen beginnen met een hoofdletter, maar nergens staat een punt, vraagteken of uitroepteken.

Waar zet jij een punt of een vraagteken?

En waar een uitroepteken?

Vul het in op de streep.

In de dierentuin

1 Heb jij wel eens een grote grijze olifant gezien ____

2 Of een aap ____

3 Dan was je vast in de dierentuin ____

4 Een dierentuin is geen gewone tuin ____

5 Het is eigenlijk een groot park ____

6 Er zijn veel soorten dieren ____

7 Die dieren moeten natuurlijk ook eten ____

8 Daar zorgt de oppasser voor ____

9 Elke dag loopt hij langs de hokken en roept:

10 "Kom dieren, het is etenstijd ____"

11 Hij geeft eten dat goed voor ze is ____

12 Alle dieren eten wat anders ____

13 Leeuwen en tijgers geeft hij vlees ____

14 Olifanten krijgen vaak hooi ____

15 En de apen ____

16 Die lusten graag een banaan ____

17 In de dierentuin worden ook jonge dieren geboren ____

18 Als er jongen zijn is iedereen blij ____

19 Heb jij wel eens jonge apen gezien ____

20 Ze hebben bijna geen haar ____

21 En jonge tijgers en leeuwen lijken wel poezen ____

22 Maar ze worden veel groter ____

(Kind, 1982a)

Les 2

In kleine stukjes leest het beter.

In de vorige les hebben we iets geleerd over zinnen.

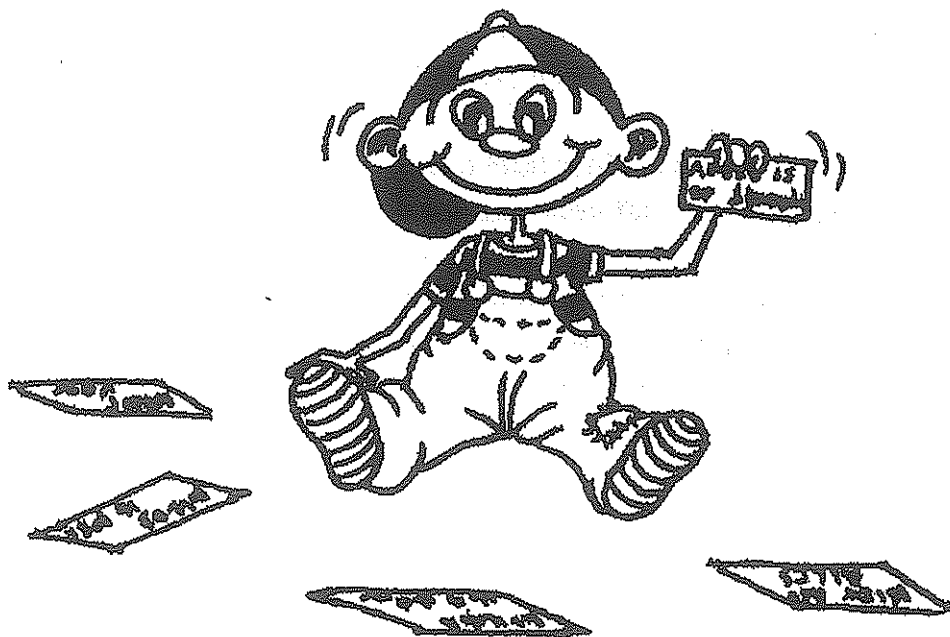
Een aantal zinnen bij elkaar noemen we een tekst of een verhaal.

Vandaag gaan we iets over teksten leren door te letten op alinea's.

Wat alinea's zijn leggen we je straks uit.

1. De volgende teksten hoef je NIET te gaan lezen.
Als je één van deze twee teksten zou moeten gaan lezen,
welke tekst zou je dan kiezen?
TEKST A of TEKST B?

.....

TEKST A.

Afval in de ruimte.

In de ruimte rondom de aarde komt steeds meer afval.
Dat zijn natuurlijk geen oude kranten of plastic zakken.
Maar oude kunstmanen en delen van gebruikte raketten.
Die oude kunstmanen werken niet meer.
Ook die raketdelen kunnen niet meer gebruikt worden.
Al dat afval in de ruimte levert problemen op.
Soms 'valt' zo'n oude kunstmaan terug naar de aarde.
Het grootste deel van die kunstmaan verdampt dan nog wel in de dampkring,
maar een stuk kan echt op de aarde terecht komen.
Dan is er ook nog het gevaar van botsingen.
Een nieuwe kunstmaan of pas gelanceerde raket kan in botsing komen met zo'n
oude kunstmaan of raketdeel.
Kan er aan dit probleem van het ruimte-afval nu iets gedaan worden?
Momenteel wordt wel aan een aantal oplossingen gedacht.
Een enkele keer wordt een kunstmaan uit de ruimte terug gehaald.
Dat gebeurt dan met het ruimteveer.
Het ruimteveer zou je een raketvliegtuig kunnen noemen.
Het ruimteveer wordt afgeschoten met een raket, maar kan terugkeren en landen
als een soort vliegtuig.
Het gebruik van een ruimteveer is echter heel duur.
Erg vaak kan het ruimteveer dus niet gebruikt worden.
En ieder jaar komt er ruimte-afval bij.
Wel een paar honderd oude kunstmanen en raketdelen.
Een andere manier is vernietiging van een oude kunstmaan in de ruimte.
In iedere kunstmaan moet dan een explosieve lading worden gestopt.
Als de kunstmaan niet meer werkt, wordt die lading vanaf de aarde tot ontploffing
gebracht.
Dat levert echter weer andere problemen op.
Na zo'n ontploffing komen er een heleboel kleine stukjes metaal in de ruimte.
Kleine stukjes metaal kunnen ook lastig zijn als het er heel veel worden.
En denk eens aan een ongeluk, als die explosieve lading te vroeg ontploft!
Een echte oplossing voor het ruimte-afval is er nog niet.

(Sliepen en Plattel, 1992)

TEKST B.

Afval in de ruimte.

In de ruimte rondom de aarde komt steeds meer afval.
Dat zijn natuurlijk geen oude kranten of plastic zakken.
Maar oude kunstmanen en delen van gebruikte raketten.
Die oude kunstmanen werken niet meer.
Ook die raketdelen kunnen niet meer gebruikt worden.

Al dat afval in de ruimte levert problemen op.
Soms 'valt' zo'n oude kunstmaan terug naar de aarde.
Het grootste deel van die kunstmaan verdampt dan nog wel in de dampkring,
maar een stuk kan echt op de aarde terecht komen.
Dan is er ook nog het gevaar van botsingen.
Een nieuwe kunstmaan of pas gelanceerde raket kan in botsing komen met zo'n
oude kunstmaan of raketdeel.

Kan er aan dit probleem van het ruimte-afval nu iets gedaan worden?
Momenteel wordt wel aan een aantal oplossingen gedacht.
Een enkele keer wordt een kunstmaan uit de ruimte terug gehaald.
Dat gebeurt dan met het ruimteveer.
Het ruimteveer zou je een raketvliegtuig kunnen noemen.
Het ruimteveer wordt afgeschoten met een raket, maar kan terugkeren en landen
als een soort vliegtuig.
Het gebruik van een ruimteveer is echter heel duur.
Erg vaak kan het ruimteveer dus niet gebruikt worden.
En ieder jaar komt er ruimte-afval bij.
Wel een paar honderd oude kunstmanen en raketdelen.

Een andere manier is vernietiging van een oude kunstmaan in de ruimte.
In iedere kunstmaan moet dan een explosieve lading worden gestopt.
Als de kunstmaan niet meer werkt, wordt die lading vanaf de aarde tot ontploffing
gebracht.
Dat levert echter weer andere problemen op.
Na zo'n ontploffing komen er een heleboel kleine stukjes metaal in de ruimte.
Kleine stukjes metaal kunnen ook lastig zijn als het er heel veel worden.
En denk eens aan een ongeluk, als die explosieve lading te vroeg ontploft!
Een echte oplossing voor het ruimte-afval is er nog niet.

(Sliepen en Plattel, 1992)

Veel mensen kiezen TEKST B, omdat die tekst in stukjes is verdeeld.

Dat vinden veel mensen prettiger lezen.

TEKST B heeft 4 stukjes tekst.

*Zo'n stukje tekst heet een **alinea**.*

Op de volgende bladzijde hebben we in TEKST B de alinea's in blokken gezet.

Je ziet vier blokken, dat zijn de vier alinea's.

2. Wat is de eerste zin van de tweede alinea?

.....

3. Wat is de eerste zin van de vierde alinea?

.....

TEKST B.

Afval in de ruimte.

In de ruimte rondom de aarde komt steeds meer afval.
Dat zijn natuurlijk geen oude kranten of plastic zakken.
Maar oude kunstmanen en delen van gebruikte raketten.
Die oude kunstmanen werken niet meer.
Ook die raketdelen kunnen niet meer gebruikt worden.

Al dat afval in de ruimte levert problemen op.
Soms 'valt' zo'n oude kunstmaan terug naar de aarde.
Het grootste deel van die kunstmaan verdampt dan nog wel in de dampkring,
maar een stuk kan echt op de aarde terecht komen.
Dan is er ook nog het gevaar van botsingen.
Een nieuwe kunstmaan of pas gelanceerde raket kan in botsing komen met zo'n
oude kunstmaan of raketdeel.

Kan er aan dit probleem van het ruimte-afval nu iets gedaan worden?
Momenteel wordt wel aan een aantal oplossingen gedacht.
Een enkele keer wordt een kunstmaan uit de ruimte terug gehaald.
Dat gebeurt dan met het ruimteveer.
Het ruimteveer zou je een raketvliegtuig kunnen noemen.
Het ruimteveer wordt afgeschoten met een raket, maar kan terugkeren en landen
als een soort vliegtuig.
Het gebruik van een ruimteveer is echter heel duur.
Erg vaak kan het ruimteveer dus niet gebruikt worden.
En ieder jaar komt er ruimte-afval bij.
Wel een paar honderd oude kunstmanen en raketdelen.

Een andere manier is vernietiging van een oude kunstmaan in de ruimte.
In iedere kunstmaan moet dan een explosieve lading worden gestopt.
Als de kunstmaan niet meer werkt, wordt die lading vanaf de aarde tot ontploffing
gebracht.
Dat levert echter weer andere problemen op.
Na zo'n ontploffing komen er een heleboel kleine stukjes metaal in de ruimte.
Kleine stukjes metaal kunnen ook lastig zijn als het er heel veel worden.
En denk eens aan een ongeluk, als die explosieve lading te vroeg ontploft!
Een echte oplossing voor het ruimte-afval is er nog niet.

(Sliepen en Plattel, 1992)

4. Aan de buitenkant van een tekst kun je meteen al zien hoeveel alinea's een tekst heeft.

Kijk maar eens naar de volgende tekst.

Deze tekst bestaat uit kruisjes.

Hoeveel alinea's zie je?

Je moet dus de stukjes tekst tellen.

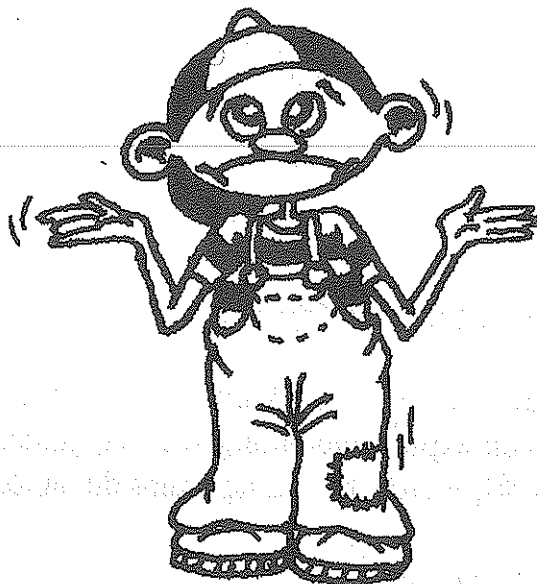
De titel is geen alinea.

Xxx xxxxx.

Xxxx xxxxxx xx xxxx xxxxxx xxxx xxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxx xxxxxxxx
xx xxxx xxxxxxxx. Xxxx xxx xxxxxxxx xxxxxxxxxxx xxxxxx xxxxxxxx xx xxxx xxxxxx.
Xxxxxx xxx xxxxxxxx xx xxxx.

Xxxxxxxxxxxxx xxxxxxxx xx xxxxxxxxxxx xxxxx xxx. Xxxxxxxx xx xxxxxx xxxxx xx
xxxxxx xxxxxxx xxxxxx xx xxx xxxxxx. Xx xxx xxxxxx xxx xxx xxxxxx xx. Xxxxxxx
xxxx xxxxx xx xxxxxxxxxxx xxx.

Deze kruisjestekst heeft alinea's.

5. Er zijn verschillende manieren om een tekst in alinea's op te delen.
Op de volgende bladzijde staat TEKST B nog een keer.
Nu is hij weer in vier alinea's verdeeld.
Zie jij het verschil?

TEKST B.

Afval in de ruimte.

In de ruimte rondom de aarde komt steeds meer afval. Dat zijn natuurlijk geen oude kranten of plastic zakken. Maar oude kunstmanen en delen van gebruikte raketten. Die oude kunstmanen werken niet meer. Ook die raketdelen kunnen niet meer gebruikt worden.

Al dat afval in de ruimte levert problemen op. Soms 'valt' zo'n oude kunstmaan terug naar de aarde. Het grootste deel van die kunstmaan verdampt dan nog wel in de dampkring, maar een stuk kan echt op de aarde terecht komen. Dan is er ook nog het gevaar van botsingen. Een nieuwe kunstmaan of pas gelanceerde raket kan in botsing komen met zo'n oude kunstmaan of raketdeel.

Kan er aan dit probleem van het ruimte-afval nu iets gedaan worden? Momenteel wordt wel aan een aantal oplossingen gedacht. Een enkele keer wordt een kunstmaan uit de ruimte terug gehaald. Dat gebeurt dan met het ruimteveer. Het ruimteveer zou je een raketvliegtuig kunnen noemen. Het ruimteveer wordt afgeschoten met een raket, maar kan terugkeren en landen als een soort vliegtuig. Het gebruik van een ruimteveer is echter heel duur. Erg vaak kan het ruimteveer dus niet gebruikt worden. En ieder jaar komt er ruimte-afval bij. Wel een paar honderd oude kunstmanen en raketdelen.

Een andere manier is vernietiging van een oude kunstmaan in de ruimte. In iedere kunstmaan moet dan een explosieve lading worden gestopt. Als de kunstmaan niet meer werkt, wordt die lading vanaf de aarde tot ontploffing gebracht. Dat levert echter weer andere problemen op. Na zo'n ontploffing komen er een heleboel kleine stukjes metaal in de ruimte. Kleine stukjes metaal kunnen ook lastig zijn als het er heel veel worden. En denk eens aan een ongeluk, als die explosieve lading te vroeg ontploft! Een echte oplossing voor het ruimte-afval is er nog niet.

(Sliepen en Plattel, 1992)

6. Hoeveel alinea's zie je bij de volgende kruisjestekst?
Kijk weer naar de stukjes tekst.
Bij de eerste kruisjestekst laten we zien hoeveel alinea's er zijn.
Kijk maar naar de blokken tekst.

Xxxxxx xxx xxxxxx.

Xxxxx xx xxx xxxxx xxxxx xxxxxxxxx. Xxxxx xxx xxxx xxxxx xxxxx xxxxx.
Xxxxx xxx xx xxxxxxxxxxx xxxxx xxxxxx xxxx xxx xxx xxxxx xx. XXXXXXXXXXXX xx
xx xxxxxx xxxxx xxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxx xxx xxx. Xxxxx xxx xxxxxxx xxxxxxxx
xxxx xxx.

Xxx xxxxxxxxxxx xxxxxxx xx xxxxx xxxxxxx xxxx xxx xx. Xxxx xxx xxx xxxxx
xx xx xxxxxx xxxx. Xxx xxxxx xxxxxxxxxxx xxxxx xxxxxxx xxxxx xx xxx xxx
xxxxxxxxxxxxxxxx xxxxx xxx xxxxxxx xxx xxxxx xxxxx. XXXXXXX xxx xxxxxx xxx xxx
xxx xxxxxx xxxxxxx x xxxxx xxxxx xxx xxx.

Xxxxx xxxxxxx xxxxx xxxxxxx xxxxx xx. Xxxxx xxx xxxxxxx xxxxxxx xxxxx
xxxx xxx xxx xxx xxxxx xxx xxxxx xxxxx. XXXxx xxxxx xxxxxxx xxxxx xxx
xxxxxxxxxxxx xxxxx xxxxx xxx. Xxxx xxx xxxxxx xx xxxxxx xxx xxxxx xxxxxx
xxx xxxxx xxx xx xxxxx xx xxxxx xxxxx xxx xx. Xxxx xx xxxxx xxxxxx xxx
xxxx xxxxx xx xx.

Xxx xxx xxxxx xx xx xxx xxx xxxxx. Xxxxx xxx xxxxx xxxxxxx xxxxx xxxxxxx
xxx xxx xx xxxxx xxxxxx. Xxxx xxx xxxxxxx xxx xxxxxxx xxx xxx xxx xxx
xxxx xx xx. XXXxx xxx xx xxxxx xxxxx xxx xxxxx xxxxx xx xxx xx. Xxx xxxxx xxx
xxx xx xxxxx xx xxxxx xxxxx xx.

Xxxx xxxxx xx xxxxx xx xxxxx. Xxxx xx xxxxx xxx xxxxx xx xxx xxxxxxx. Xxx
xxxx xxx xxx xx xxxxx xxx xxx. Xxxx xxx xxxxx xx xxxxx xxx xxxxxxx. XXXxx xx
xx xxx xxx xxx xxxxx xx xxxxxxx xxx xxxxx xxxxxxxxxxx xxx xxxxxx. XXXxx xxx
xxxxxxxx xxx xxxxxx xxx xxxxx xx xxx xxx xxxxx xxx. XXXxx xxx xxxxxx xxxxxx
xxxxxx xxx xxxxxx xxxxxx xxxxx.

Deze kruisjestekst heeft alinea's.

7. Hieronder staan nu nog een paar kruisjестекsten.
Hoeveel alinea's heeft elke kruisjестекst?

Xxx xxxx xx xxx..

Xxxxxxxx xx xx xxxx xxx. Xxxx xxxxx xx xxxxxxx xxx xxx xx. Xxx xxx xxxx
xxxx xxxxxxx xxx, xxxx xxx xxx xxx xxxxxxx xxx xxxxxxx xxx. Xx xxxxx xxx xxxx
xxxxx.

Xxxxxxxxx xx xxxx xxx xxx xxxxxxxxxx xxx xx xxxxx xxx xxx xxxxxxx, xx xx xxxx
xxx xxxx xxx xxx. Xxxx xxx xxxxx xx xxxx xx.

Xxxxx xxx xxx xxxxxx xxx xx. Xxxx xxx xxxxxx xxx xx xx xx xxxxx xx.
Xxxxxxx xxxxx xxxxx x xxx xxx xx xxxxxxx xxx. Xxxxx xxx xxx xxxxx
xxxxxxxx. Xxx xx xxxxxxx xxxxx xxxxx xxx xxxxxxx xx xxxxx xxxxx. Xxxxx
xxxx xxxxx xx.

Deze kruisjестекst heeft alinea's.

Xxxx xxxxxxxxxx xxx xx xxxxxx.

Xxx xxxxxxxxxxx xxxxxxx xx xxxxx xxxxxxx xxx xxx xx. Xxxx xxx xxx xxxxx
xx xxxxx xx. Xxxxx xxxxxxxxxxxxxx xxx xxxxxxx xxxxxxx xx xxx, xxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx xxx xxx xxxxxxx xxx xxx xxx. Xxxxxxxx xxx xxxxxx xxx xxx
xxx xxxxxx Xxxx xxx xxxxxxx x xxx xxxxx xxx xxx. Xxxx xxx xx xxxxxxx
xxxx xxx xxx.

Xxxx xxxxx xxx xxxxx xx. Xxxx xxxxxxxxxxx xxx xxxxxxx xxxxx xxx xx. Xxxxx
xxx xx xx xxxxx xxx x xxxxxxx xxx xx xxxxx xx. Xxxxx xxx xxx xxxxxx xxx
xxxxxxxx xxx xxx xxx.

Xxxxx xxxxxxx xxx xxxxxxx xxx xx. Xxxxx xxx xxxxxxx xxxxxxx xxxxx
Xxxx xxx xxxxx xx xxx xxxxxx xxxxxx xxx xx xx xxx. Xxx xx xxx xxx
xxxxxxxx xxxxxxxxxxx. Xxx xxx xxxxxx xxx xxxxx. Xxxx xxx xxx x
xxxxxxxxxxxx.

Xxxxxxxx xxx xxx xxx xxxxx xx. Xxx xxx xx xxxxxx xx. Xxxxxxxx xxx xxx xxx
xxxx xxx xx. Xxxxx xxxxx xxxxxxx xxx xxx xxxxxxxxxxx xxx xxx xxx.
Xxx xx xxx xxx xxx.

Xxx xxxxx xxx xxxxxx. Xxxx xxxxx xxx xxxxxxx xxx. Xxx xxx xxxxxxx xxx
xxx xxxxxxx xx xxxxxx. Xxxxx xx xxx xxx x xxxxxx xxxxx xxxxx xx xxx
xxxxxxxx xx xxxxx.

Deze kruisjестекst heeft alinea's.

8. Hoeveel alinea's hebben de volgende teksten?

Holbewoners.

Heel lang geleden waren er nog geen steden en dorpen. Ook waren er geen wegen en huizen. De mensen woonden toen in holen en de bergen. Op de wanden van die holen maakten den mensen tekeningen. Door die tekeningen weten we nu hoe die mensen leefden.

De mannen gingen op jacht op herten en andere dieren. De dieren gaven de mensen vlees en huiden. De huiden bonden de mensen om hun lichaam als kleren. Het vlees werd niet gekookt of gebraden maar rauw opgegeten.

De mensen aten ook bessen, vruchten en wortels. Deze verbouwden ze niet zelf maar vonden ze aan de bomen of in de grond. Het zoeken naar dat soort voedsel werd vaak door vrouwen gedaan.

(Sliepen en Plattel, 1992)

Deze tekst heeft alinea's.

Taart onder de bomen.

De bomen op het plein in Apeldoorn zullen blijven staan. Het plan van de gemeente de bomen te kappen, gaat niet door.

Om dit te vieren zullen de bewoners van de buurt taart uitdelen. Onder de bomen op het plein zullen morgen kraampjes staan met zelfgebakken taart. Iedere voetganger en fietser zal zo'n stuk taart krijgen.

Alle bomen zouden worden omgehakt. Zo zou er plaats komen voor een bredere weg. Ook zouden er dan meer parkeerplaatsen kunnen komen. Vooral de winkeliers wilden dit graag.

Dit plan vonden de meeste bewoners van de buurt niet leuk. Zij schreven een brief aan de gemeente. Toen de gemeente zich niets van deze brief aantrok, dreigden de bewoners met acties. Die acties hebben de bewoners echter niet hoeven voeren, want de gemeente heeft het plan toch afgezegd.

(Vrij naar Sliepen en Plattel, 1992)

Deze tekst heeft alinea's.

Les 3

Het hoort allemaal bij elkaar.

In de vorige les hebben we gezien dat een tekst vaak in stukjes is verdeeld.

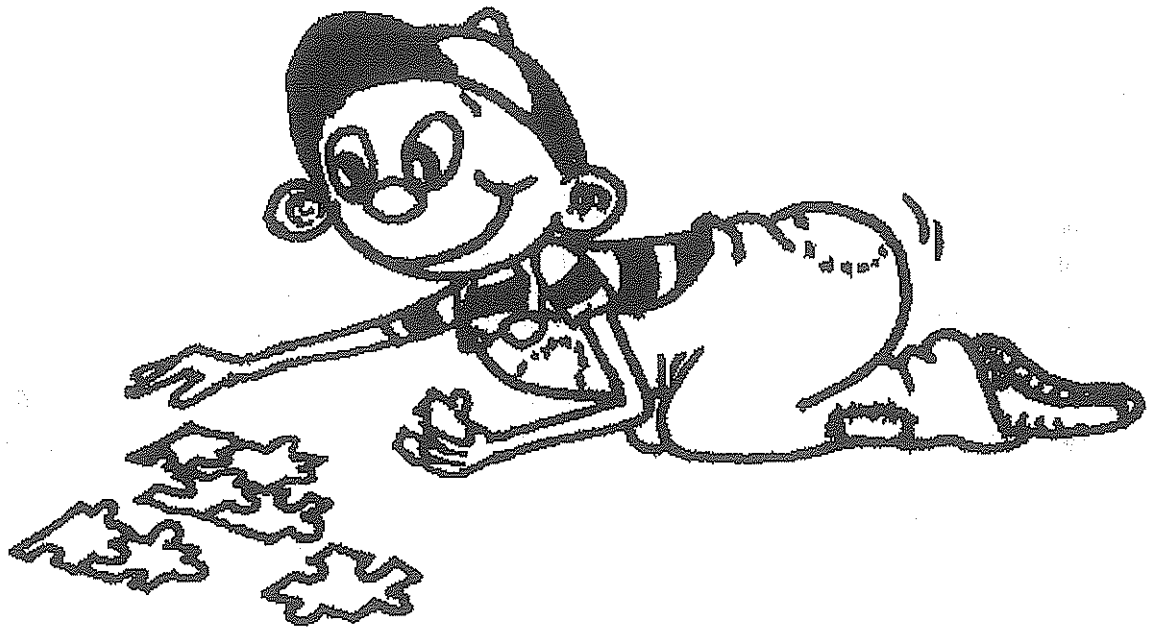
Die stukjes noemen we de alinea's.

In elke alinea vind je een paar zinnen.

Die zinnen horen bij elkaar.

Een alinea is dus niet zomaar een stukje tekst.

Een alinea is een stuk tekst met zinnen, die bij elkaar horen.

Lees de volgende tekst maar eens:

Wat kies je: stad of dorp?

Waar woon je?
In een stad?
Niks aan, zegt de een.
In een stad kun je niet leven.
Het is er te vol.
Er zijn te veel huizen,
te veel straten, te veel auto's,
te veel fietsers, te veel voetgangers.
Er is te weinig plaats om te spelen.
Er is te weinig groen.
En de lucht is er vuil.

Fijn, zegt een ander.
Het is er lekker druk.
Je ziet er veel.
Je kunt er fijn uitgaan.
Er is altijd iets te doen.
Het is er nooit saai.

Waar woon je?
In een dorp?
Fijn, zegt de een.
In een dorp is het niet zo druk.
Op straat is het rustig.
Er zijn niet zoveel auto's en fietsers.
Er is veel plaats om te spelen.
Overal zie je groen.
En de lucht is er nog schoon.

Niks aan, zegt een ander.
Het is er te stil.
Er is te weinig te zien en te doen.
Je kunt er niet uitgaan.
In een dorp is het maar saai.
Wat vind jij ervan?
Is het in de meeste dorpen nog wel zo stil?
Nee? Weet jij hoe dat komt?

(Bok en Corjanus, 1997, pag. 18-19)

1. Uit hoeveel alinea's bestaat deze tekst?

.....

Boven de tekst staat een titel (Wat kies je: stad of dorp?).
De titel zegt waar de tekst over gaat.
Elke alinea heeft iets met de titel te maken.
Soms geeft de schrijver de alinea's ook een titel.
Dat heten dan kopjes.

2. Welk kopje zou jij kiezen voor alinea 1?
Zet een rondje om het goede antwoord.
 - a. In een stad is het niet leuk.
 - b. In de stad is het altijd gezellig.
3. Welk kopje kies je voor alinea 2?
Zet een rondje om het goede antwoord.
 - a. Leven in een stad is saai.
 - b. In een stad is het fijn.
4. Welk kopje kies je voor alinea 3?
Zet een rondje om het goede antwoord.
 - a. Wonen in een dorp is fijn.
 - b. In een dorp is het altijd druk op straat.
5. Bedenk nu zelf een kopje voor alinea 4.

.....

Kijk nu eens naar de volgende tekst:

Italiaans eten.

Een Italiaans restaurant heet vaak pizzeria.

Je eet er pizza.

Maar er staan ook andere gerechten op de kaart.

De menukaart.

Op de menukaart staat wat je kunt kiezen om te eten:

Iets vooraf: soep of broodjes met kruiden kaas.

Een hoofdgerecht: pizza of pasta.

Voor wie nog trek heeft in een toetje: ijs.

Pizza.

Als je een pizza wilt eten, gaat de kok dat maken.

De kok pakt een bol van deeg en maakt die plat.

Dan draait hij de schijf op zijn vingers rond.

Als het deeg dun genoeg is, is de pizza-bodem klaar.

Verder is elke pizza weer anders.

Op de ene komt vis.

Op de andere kaas en tomaat.

De pizza wordt in de oven geschoven.

Ongeveer vijf minuten later is de pizza klaar om te eten.

Pasta.

Pasta betekent deeg in het Italiaans.

Deeg wordt gemaakt van ei, water en heel fijn meel.

Het deeg gaat door de pasta-machine.

Daarmee kun je allerlei vormen maken.

(M. Lugtenberg, 1996).

6. De titel van deze tekst is:

.....

7. Deze tekst heeft drie kopjes.
Wat zijn de drie kopjes van deze tekst?

.....

.....

.....

Lees het volgende verhaal eens:

Taart onder de bomen.

De bomen op het plein in Apeldoorn zullen blijven staan. Het plan van de gemeente de bomen te kappen, gaat niet door. Om dit te vieren zullen de bewoners van de buurt taart uitdelen. Onder de bomen op het plein zullen morgen kraampjes staan met zelfgebakken taart. Iedere voetganger en fietser zal zo'n stuk taart krijgen.

Alle bomen zouden worden omgehakt. Zo zou er plaats komen voor een bredere weg. Ook zouden er dan meer parkeerplaatsen kunnen komen. Vooral de winkeliers wilden dit graag.

Dit plan vonden de meeste bewoners van de buurt niet leuk. Zij schreven een brief aan de gemeente. Toen de gemeente zich niets van deze brief aantrok, dreigden de bewoners met acties. Die acties hebben de bewoners echter niet hoeven voeren, want de gemeente heeft het plan toch afgezegd.

(Sliepen en Plattel, 1992)

Je krijgt nu drie kopjes, voor elke alinea één.
Lees maar goed en kies het kopje dat het beste past.

8. Welk kopje past bij welke alinea?
- a. Hoera, het plan om de bomen te kappen gaat niet door!
 - b. Veel bewoners zijn het niet eens met het plan en protesteren.
 - c. Het plan wil meer ruimte voor het verkeer.

Bij de eerste alinea hoort kopje

Bij de tweede alinea hoort kopje

Bij de derde alinea hoort kopje

Les 4

Nog eens oefenen.

We gaan nu herhalen wat we tot nu toe hebben geleerd.

Lees de volgende tekst goed door. Daarna mag je de vragen beantwoorden.

Net een zwart gaatje.

- 1 Kijk eens naar je ogen in een spiegel.
- 2 Zie je dat kleine zwarte plekje in het midden.
- 3 Net een zwart gaatje.
- 4 Dat plekje heet pupil.
- 5 Door die pupil komt licht in je oog.
- 6 Als je die pupil niet had, kon je niets zien.
- 7 Dan was je blind.
- 8 Bij jou is die pupil altijd rond,
- 9 maar bij een poes niet.

- 10 Overdag is er veel licht.
- 11 Ook als je de zon niet ziet.
- 12 Poes vindt dat er te veel licht is.
- 13 Er komt te veel licht in haar ogen.
- 14 Ze maakt een smal spleetje van haar oog.
- 15 Door dat spleetje kan niet veel licht komen.
- 16 Maar dat is niet erg.
- 17 Want poes kan best zien,
- 18 ook door zo'n klein spleetje.

- 19 In de nacht schijnt de zon niet.
- 20 Het is donker.
- 21 Maar poes wil op jacht.
- 22 Dan moet ze goed kunnen zien.
- 23 De pupil in haar oog wordt groot.
- 24 Heel groot.
- 25 Zo kan er veel licht in haar ogen komen.
- 26 Ook al is er maar heel weinig licht.
- 27 Kijk maar eens goed naar het oog van een poes.
- 28 Als het licht uit is,
- 29 dan zie je een grote pupil.
- 30 Als het heel licht is,
- 31 dan zie je een spleetje.

(Herzen, 1997).

Maak nu de volgende vragen:

1. Wat is de titel van het verhaal?

.....

2. Hoeveel alinea's heeft deze tekst?

.....

3. In de eerste alinea is een vraagteken weggelaten. In welke zin is dat?

.....

4. Zijn er zinnen waar jij een uitroepteken achter zou zetten?
Zo ja, schrijf de nummers van de zinnen maar op.

.....

5. Wat vind jij een andere goede titel voor deze tekst?
Zet maar een kruisje bij de titel die jij gekozen hebt.
Je mag kiezen uit:

- a. De pupil.
- b. De poes.

6. Je krijgt nu drie kopjes, voor elke alinea één.
Lees maar goed en kies het kopje dat het beste past.

Welk kopje past bij welke alinea?

- a. De pupil van de poes bij veel licht.
- b. Het zwarte gaatje.
- c. De pupil van de poes in de nacht.

Bij de eerste alinea hoort kopje

Bij de tweede alinea hoort kopje

Bij de derde alinea hoort kopje
